

DE STEENSE DIJK

door J.B. DREESEN

In de Ijzervlakte werden, door de snel op elkaar volgende overstromingen in de 11de eeuw via het inbraakgebied van den Ijzer, de dichter bewoonde gebieden bedreigd. Om de overstromingen tegen te gaan werden een tweetal dijken, ZIJDELINGEN genaamd, in dit gebied opgeworpen. Een eerste, ten westen van de Ijzermouning, later de OUDE ZEEDIJK genoemd, liep van Oostduinkerke tot Fort Knockehoek.

Aan de oostelijke grens van het overstromingsgebied werd een tweede dijk opgeworpen. Vanaf de duinen van Bredene liep hij over Plassendale naar Oudenburg. Later werd hij bekend onder de naam van "Dijk van de Blankenbergse watering".

Aan het oostelijk uiteinde van ons kustgebied gebeurde een gelijkaardig aanleg. Om de overstromingen, via de zeeboezem tussen het eiland Kadzand en de duinen van Knokke gekend als SINCFAL, in te dijken legde men een ZIJDELING aan tussen Brugge en Blankenberge, die later de naam kreeg van "Blankenbergse dijk".

Deze "Zijdelingen" waren niet aangelegd voor landwinning, doch slechts als "waterkering" voor een steeds weer bedreigd gebied. Het waren wat men toen noemde ZOMERDIJKEN, nog niet tot een volslagen zeedijk (WINTERDIJK) opgewerkte dijk.

Vanaf 1184 duikt, in de geschreven bronnen, de naam BRUGS AMBACHT op, als aanduiding van de streek rondom Brugge die later het BRUGSE VRIJE wordt genoemd.

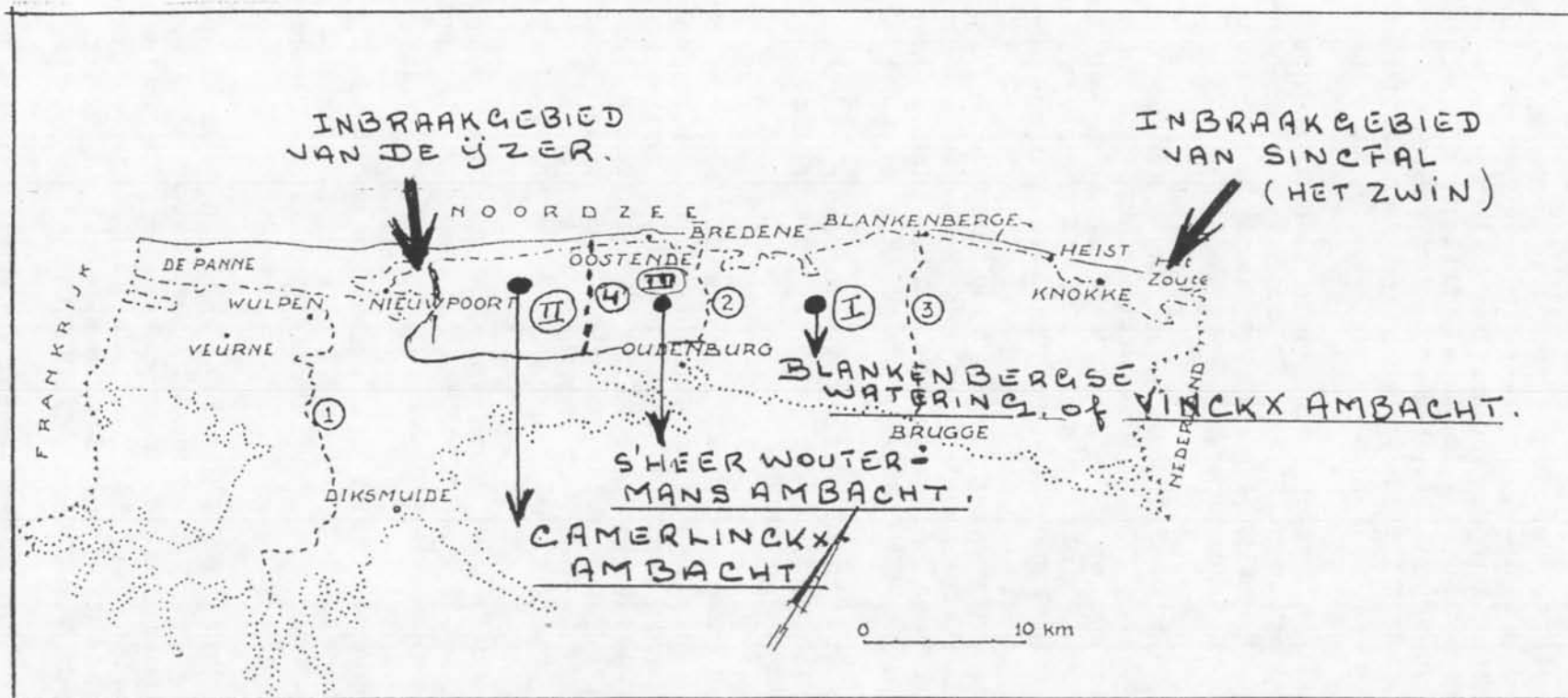
Vanaf die periode werd werk gemaakt van de landwinning. De Blankenbergse Watering (tussen de dijken Blankenberge-Brugge en Bredene-Oudenburg) werd eerst gewonnen. Daarna vatte men het gedeelte aan tussen de "Zijdeling" van Bredene en de Ijzer. Nadat de nieuwe polder gesloten was ging men in het begin van de 13de eeuw over tot de opsplitsing van dit gebied in twee kleinere eenheden die AMBACHTEN werden genoemd.

De term "ambacht" gold hier voor de administratieve omschrijving van een WATERING of WATERSCHAP zijnde de gemeenschap van alle eigenaars in een nieuwe polder.

Het woord "ambacht" werd ook gebruikt voor een beroepsvereniging zoals bijvoorbeeld het ambacht van de kuipers of van de metsers wat bij de lektuur van oude archiefbronnen wel eens tot verwarring kan leiden.

De gelanden van een "Watering" kozen een eigen bestuur, de sluismeesters. Zij stonden in voor de zeewering, de uitwateringssluis, de afwateringskanalen, de wegen en de bruggen. Hiervoor bepaalden zij elk jaar de geldelijke bijdrage die elk van de eigenaars moest afdragen. Die beslissing heette de SCIETENE en de bijdrage het GHESCOT of WATERGELD.

Rond 1237 werd voor het eerst CAMERLINCKXAMBACHT vernoemd. Het omvatte de parochies Stene, Snaaskerke, Leffinge, Middelkerke,

1. Oude Zeedijk.
 2. Dijk van de Blankenbergse Watering.
 3. Blankenbergse dijk.
 4. Steense dijk.
- I. Blankenbergse Watering of Vinckx Ambacht.
 II. Camerlinckx Ambacht. III. 's Heerwoutemansambacht.

Slype, Mannekensvere, Westende en Wilskerke. Het gebeid dat oostelijk hiervan lag werd in 1250 voor het eerst als 's HEERWOUTERMANSAMBACHT vernoemd. Dit ambacht omvatte de parochies Oudenburg (gedeeltelijk), Ettelgem (gedeeltelijk), Zandvoorde, Sint Catharine-West, een deel van Bredene, Mariakerke en ook Oostende. Dit laatste kreeg echter vanaf 1265 stadsrechten en ging een zelfstandig leven leiden.

Ook hier werd, als scheiding tussen de twee ambachten, een ZIJDELING aangelegd. Deze dijk liep langs de hoofdwatgang van 's Heerwoutermansambacht. Zijn traject begon aan de "Hagebrug" 200 meter ten oosten van Snaaskerke en liep noordelijk tot in de duinen van Mariakerke. Ter hoogte van de huidige Limbalaan, boog hij westelijk af en werd vanaf hier CLEENE ZIDELING genoemd, terwijl de hoofdwatgang afboog in de richting van Sint Catharine-West om naar de zuidkant van de stad Oostende te lopen. De afwatering gebeurde vanaf hier door een aansluiting op de hoofdwatgang die SLUISVLIET werd genoemd. De Sluisvliet mondde, met een sluis, uit te Mariakerke waar later Fort Albertus gebouwd werd. Hierdoor behoorde Mariakerke tot na het beleg van Oostende (1601-1604) tot 's Heerwoutermansambacht.

E. VLIETINCK citeert een tekst uit 1571, die aangeeft dat het Brugse Vrije de ZIJDELING van 's Heerwoutermansambacht deed verhogen om te beletten dat het water van 's Heerwoutermansambacht naar Camerlinckxambacht zou stromen.

Mede door het sedert 1584 dagelijks overstroomde gebied rond Oostende werd in 1608 de ZIJDELING van 's Heerwoutermansambacht heraan gelegd en verhoogd en meteen doorgetrokken langs de Sluisvliet tot aan Fort Albertus. Hierdoor ging Mariakerke behoren tot Camerlinckxambacht. De benaming "Zijdeling" bleef echter in gebruik.

Het was slechts in een archiefstuk van 1674 dat de naam STEENSE DIJK voor het eerst vermeld werd.

Het tracé van de huidige Steense Dijk is nog identiek aan dat van de Zijdeling uit de 16de eeuw en is nog volledig te volgen op wat hedendaags nog altijd de naam Steense Dijk draagt.

Historisch-geografisch is dit tracé zeer belangrijk voor de lokalisatie van plaatsen en begrippen die voorkomen op oude kaarten.

LITERATUUR

- A. VERHULST. Het landschap in Vlaanderen. Antwerpen, 1964.
- E. VLIETINCK. Het oude Oostende. Oostende, 1897.
- M. COORNAERT. In West-Vlaamse Archaeologica jg. 1, 1985, blz. 2-15.
- R.A. BRUGGE. Fonds Jonckheere, nr. 1290.
- R.A. BRUGGE. Watering Blankenberge, nr. 517.
- Sted. Archief Brugge. Kaart van het Brugse Vrije naar Pourbus, 1560.